Kliimaseaduse ja rohereformi arvamusrännaku aruteludest laekunud ettepanekud kliimasõbraliku toidusüsteemi teemal

Toidu tootmine

- Kestlik toidusüsteem eeldab mõjuanalüüse ja tasakaalu toidujulgeoleku, kliimameetmete, metsamaa osakaalu, kinnisvara arenduste, soode üleujutamise ja päikeseparkide rajamise vahel.
- Eesti riik peab toetama meetmeid, mis aitavad vältida mulla erosiooni ning tagavad põllumajandusmaa jätkusuutliku kasutamise.
- Muldade erosiooni vältivate põllumajanduslike meetmeid toetada ning vees lahustuvate väetiste ja pestitsiidide kasutusnorme jõuliselt ja järkjärguliselt vähendada.
- Inimesi tuleks teavitada väetiste ja pestitsiidide õigest kasutamisest.
- Keskkonnasõbralikuma põllumajanduse üheks eestvedavaks jõuks on tervist kahjustavate väetiste ja taimekaitsemürkide keelustamine.
- Oluline on tarvitada põllumajanduses väetiste asemel orgaanilist põllumajandusega kaasnevat kõrvaltoodangut ehk loomasõnnikut (teatud tingimustel).
- Täppispõllumajandus, kus kasutatakse tehnoloogiat ja andmeid saagi optimeerimiseks, võiks olla Eesti põllumajanduse tulevik.
- Põllumajanduse ja maakasutuse mõju ei ole alati lühiajaliselt mõõdetav. Seire ja jälgimine peaks hõlmama pikemat ajaperioodi, et saada täielik ülevaade nende mõjust keskkonnale.
- Toetada permakultuuri inimasustuses ja põllumajanduses ning propageerida seda riiklikul tasandil.
- Linnaaiandust oluliselt suuremalt soodustada ja linnakeskkonda viljapuid istutada.
- Uurida mahetootmise seost toidujulgeolekuga ning mahetootmise kulu.
- Lõpetada loomse toidu, sh loomasöödaks mineva toidu tootmise subsideerimine ning suunata ressursse taimse toidu tootmisele. Subsideerida lihaalternatiivide väljatöötamist ja tootmist ning kehtestada lihamaks.
- Keelustada ebaeetilise loomakasvatuse subsideerimine.
- Luua õiglase ülemineku toetused põllupidajatele (üleminekuks loomselt taimse toidu tootmisele).
- Katmikaiandust eelistada toidutootmises.

Toidu tarbimine

- Viia Tervise Arengu Instituudi toitumissoovitused vastavusse toidu kliima- ja keskkonnamõjudega.
- Avalikel sektoril üritustel tuleks pakkuda ainult taimetoitu, sh taimseid valgualternatiive. Muuta avaliku sektori toitlustuskohtades (sh lasteaedades ja koolides, haiglates, kaitseväes) taimetoidu pakkumine domineerivaks.
- Korraldada taimetoidu valmistamise koolitusi avaliku sektori poolt kokkadele ja kodumajapidamistele ning luua taimetoitu propageerivad kokandussaated.
- Toetada rohkemate söödavate taimesortide aretamist ja kasvatamist
- Korraldada aasta juur- ja puuvilja valimine ning selle ümber terve aasta avalikke üritusi ja meediasündmusi.
- Suurendada inimeste teadlikkust toidu, tervise, keskkonna ja loomaõiguslike aspektide osas.
- Muuta kohalik toit kättesaadavaks ja mugavaks. Kohaliku toidutooraine tootmisele ja sellest toodetud mahetoidule anda käibemaksusoodustus.
- Omatoodangu ülejääki peab saama müüa mõistlikus koguses maksuvabalt.

Ministeeriumi tagasiside

Väetiste kasutamise eesmärk on varustada taimi toitainetega ja ilma väetisteta pole võimalik toitu jätkusuutlikult toota. Õigel otstarbel väetiste kasutamine teadaolevalt ei kahjusta inimeste tervist. Siiski on kliimaseadusega tehtud ettepanek mineraalväetiste kasutamise vähendamiseks 20% võrra võrreldes 2021. aasta tasemega. Ka Euroopa Liidu strateegias „Talust taldrikule“ seati üheks eesmärgiks vähendada toitainete kadu 2030. aastaks vähemalt 50% võrra, misläbi väheneks ka vajadus väetiste järele vähemalt 20% võrra.

Agrotehnoloogiad nagu täppisväetamine, mis aitavad kaasa väetiste sihitatumale kasutamisele, võimaldavad vähendada taimetoitainete vette leostumist, misläbi väheneb väetisetarve ning põllumajanduse koormus veekogumitele. Selliste uute tootmisviiside ja tehnoloogiate juurutamine vajab täiendavat mõjuanalüüsi ja lisainvesteeringuid. Mõned lahendused, nagu satelliitseire, on veel kujunemisjärgus ja ootavad tööstusskaalal kättesaadavaks muutumist. Tulevikus saavad need lahendused kindlasti panustada toidutootmise kliima- ja keskkonnamõju vähendamisse.

Mineraalväetiste asendamise korral orgaanilise väetistega oleks teoreetiliselt võimalik säilitada saagikus, kuid hetkel ei ole olemasolevate loomade poolt toodetud sõnnikut mineraalväetiste asendamiseks vajalikus mahus üle. Loomade arvu vähendamine võib seega veelgi piirata mineraalväetiste kasutamise vähendamist, kuna mineraalväetiste kasutamise vähendamiseks on vaja muu hulgas suurendada orgaaniliste väetiste, seal hulgas loomasõnniku kasutamist. Loomade arvu säilimine on oluline ka biogaasi tootmiseks, kus sisendina kasutatakse sõnnikut. Oluline on arvesse võtta ka, et loomse toidu järele on endiselt suur nõudlus ning inimesed peaksid saama jätkuvalt ise valida ja otsustada oma toidueelistuste üle.

Permakultuur ja linnaaiandus on olulised, kuid pigem väiksemahulised ja aianduslikud tegevused, mis ei saa asendada põllumajanduslikku toidutootmist. Ka mahetootmise konkurentsivõime on kahjuks langenud ja eelmisel aastal lõpetas Eestis mahetootmise ca 80 ettevõtet.